

PANEVĖŽIO RAJONO ARCHEOLOGINIAI PAMINKLAI

Aukšstadvaris

Buv. Ramygalos raj. ir ap., dabar Panevėžio raj. "Naujasis dės" kolūkis

P. Tarasenka mini "Pėdos akmenyje" čia esant akmenį su pėda. Nuvykus į vietą (dvaras prie Panevėžio ir Kėdainių rajonų ribos, šalia kelio Ramygala-Ančiškis) paaiškėjo, kad visi dvaro pastatai statyti iš skaldytų ir natūralių lauko akmenų. Rūmai dabar smarkiai apgriauti, o ūkiniai pastatai gerai išlikę. Vietoje dirbę darbininkai pasakojo, kad jie kažkada buvę pastebėję įmūrytą akmenį su pėda. Tačiau nei kuriame pastate, nei kurioje sienoje, jie negalėjo nurodyti.

Prabėgomis apžiūrėjome iš išorės pastatų sienas, tokio akmens nepastebėjome. Sunku dabar užtikrinti, kad tokio akmens nėra arba, kad toks iš tikrujų yra. Tik viena aišku, kad jei jis bus dvare, tai jau ne pirmykštėje savo vietoje, o atgabentas iš laukų.

Ažuolytė- Akmenė

Krekenavos ap. (Panevėžio raj.)

Paminklų apsaugos skyriaus sąrašuose išrašytas Ožupio dešiniajame krante esąs piliakalnis Ažuolytės-Akmenės laukuose. Ožupis yra dešiniajame Šešupei intakas, kuris įteka į Nevėži šiauriau Krekenavos. Vaikščiojome šio upelio pakrantėmis, teiravomės Ažuolytės gyventojų apie šį piliakalnį. Tačiau nė vienas iš mūsų sustiktujų negalėjo nurodyti tokio piliakalnio.

Barynė

Petuškų ap. Panevėžio raj., Burvelių kolūkis.
(buv. Surviliškio vlsč. Kėdainių apskr.)

Kultūros paminklų apsaugos archyve minima, kad Barynės kaime, mirajame Nevėžio krante esančiame pušynelyje randama balno kilpų, gyvulių kaulų ir kt. Jis minimas jau P.Tarasenkos "Lietuvos archeologijos medžiagoje" (102).

Iš tiesų apie 4 km nuo Krekenavos į pietryčius Nevėžio slėnyje, mirajame jo krante yra tarp Karčiausko Jurgio ir Mataičio Vaciaus sodybų pušynėlis, kuris anksčiau buvęs smėlio pustomas laukas. To lauko šiaurinėje dalyje buvusi nedidelė aukštumėlė, kurioje vėjas išpusdydavęs daug žmonių ir arklių kaulų. Rasdavę čia durtuvų, karų, plaktukų, balno kilpų ir kitokių daiktų. Vėliau laukas iškasintas bulgiarusiais, tarp kurių ir dabar matosi arklių dantų ir kitų kaulų.

Išlikusių senienų nepasisekė pamatyti ir buvusio kapinyno chronologija ne visai aiški.

Berčiūnai

Panevėžio raj.

Favažiuojant pasižiūrėta ir plačiai žinomo Berčiūnų pilkapyno vieta. Čia pušyno pietrytinėje dalyje yra pilniau ar dalinai išlikę apie 40-50 pilkapių. Dalis pilkapių yra čia tarp sodybų.

Dalies sampilų pakrašciais matosi akmenų vainikai. Sampilai nuo 7-9 m iki 10-12 m skersmens, o aukštis siekia 1-1,3 m. Išsi- stę jie labai įvairiai - vieni visi arti vienas kito, o kiti toliau atokiau nuo gretimų pilkapių.

Daugeliškai apardytini, perkasti apkasais ar kitomis duobėmis. Tačiau naujų duobių sampiluose nesimato.

Blūdžiai

Panevėžio raj., Skaistgirio-Bernatonių apyl.

Į šiaurę nuo Panevėžio, kair. kelio į Pušalotą šalia vieškelio ties Stefanijos Klevečkaitės sodyba yra iš lauko atvilktais 90x 60 cm dydžio akmuo, kuris apie 40 cm aukščio. Akmuo turi 14 cm ilgio ir 7 cm pločio pėdelę, kuri net 5 cm gylio. Ji arčiau akmens kampo. Pėdos kulnas yra 25 cm nuo akmens galo ir 13 cm nuo krašto.

Pėda laikyta šventa. Kažkada prisisapnavę ant akmens Marija ar kitas šventasis, buvęs šalia kryžius ar koplytėlė, kuri tvarant kelią nuversta, o dabar akmuo krūvoje kitų akmenų.

Tas pats akmuo literatūroje minimas skirtingu vardu kaip Klevečkynės (žr. P.Tarasenka Lietuvos archeologijos medžiaga, p. 108 ir 157 , Pėdos akmenyje, Nr. 133 ir 135).

Burveliai

Panevėžio raj.

Kair. Nevėžio krante priešais Surviliški, į vakarus nuo Burvelių kaimo yra slėnyje stambi kalva vadinama Koplyčkalniu arba Mileškalniu. Ją aplankęs 1903 m. L.Krzywickis spėjo galėjus būti piliakalniu.

Minėta kalva yra plačiame Nevėžio slėnyje, kairiajame jo krante priešais Liaudos upelio žiotis. Tai apie 15 m aukščio kalva, kurios ilgis siekia iki 250 m, o plotis viršuje 10-15 m. Jos pietinis galas nuolaidesnis ir smailesnis. Atrodo, kad dalis kalvos yra nunešta upės. Dabar kalva apaugusi medžiais ir krūmais, nedirbama.

Jokių piliakalniui būdingų žymių išlikusi kalvos dalis neturi. Ji galėjo būti greičiau apeigine vieta.

Dikony

Panevėžio raj., Skaistgirio apyl.

a) Pilkapyno liekanos.

Kaime kairiajame Lévens krante, apie 150-200 m nuo upės, aria-
mame lauke, apie 100 m nuo per kaimą Pušaloto link einančio kelio
iš rytus yra išlikęs vienas žemas pilkapiro sampilas. Pilkapis vadi-
namas milžinkapiu, turi apie 8-9 m skersmens ir dar apie 60-70
cm aukščio. Pakraščiais matosi akmenų vainikai.

I šiaurės vakarus nuo jo, prie kelio, kairėje pusėje, važiuo-
jant Pušaloto link, yra tarsi likutis kito pilkapiro, ant kurio
stovi cementinis kryžius. Jis pakilęs virš ariamo lauko apie
60 cm, bež ne apskritas ir neturi akmenų vainiko.

b) Velnio akmuo

P.Tarasenka mini šio kaimo laukuose esant "Velnio" akmenį
(Lietuvos archeologijos medžiaga, p. 121, Pėdos akmenyje, Nr.47).
Jis buvęs kaimo pietvakarių dalyje prie ribos su Dikonėliais. Bu-
vęs stambus daugiau kaip 1 m aukščio akmuo, kurio šone buvušios
neaiškios "pėdos" ir grioviai- vėžės brūkštelėtos velnio, kai
nuslydo nuo akmens.

Akmuo suskaldytas prieš 7-8 metus.

c) P.Tarasenka mini šiame kaime ir piliakalni, remdamasis Elisono
duomenimis. Tačiau mums nepasisekė jo surasti.

Dragonys

Panevėžio raj., Spirakių-Skaistgirio ap.

P.Tarasenka, remdamasis tūlo J.Žukausko duomenimis, mini šio
kaimo laukuose esant pailgų, pilkapių, apdėtų akmenimis (Lietu-
vos archeologijos medžiaga, p. 123), Nuvykus į kaimą, esantį prie
Pušaloto-Spirakių-Berčiūnų kelio minėtų pilkapių nepasisekė surast

Tik apie 300 m nuo vieškelio iš vakarus prie Ašagėlės upelio, jos kairiajame krante, apie 100 m iš šiaurė nuo kaimo kapinaičių buvusi nedidelė aukštumėlė dirbamų laukų pakraštyje. Ji vadinta milžinkapiu. Prieš keletą metų kasę žvyrą - smėlį ir rasdavę žmonių kaulų, smulkių pinigelių.

Atrodo, kad čia buvęs senkapis, kuris beveik visai sunaikintas.

Èriškiai-Žvirbliai

buv. Ramygalos vlsč. dabar apylinkė, Panevėžio raj.

P.Tarasenka "Lietuvos archeologijos medžiagoje" mini Ramygalos vlsč. Èriškių kaimo miške akmenį, prie kurio vaidenos ir žvirblių kaimo lauke akmenį su įdubimais, vadinamais "velnio kulnimis". Tie pačys du akmenys nurodomi ir knygutėje "Pėdos akmenyje".

Vietoje nuvykus paaiškėjo, kad abu kaimai yra greta vienas kito. Akmens Èriškių miške niekas nežino. Tuo tarpu žvirblių kaimo velnio akmuo labai populiarus. Stovėjęs pamiskėje, prie jo vaidesi. Ar nebus vienas ir tas pats?

Pastarasis akmuo prieš porą metų iš žvirblių pervilktais iš Èriškes ir pastatyta šalia naujų kultūros namų būsimojo parko viduryje. Tai stambus - apie 2 m aukščio ir 2x 3 m skersmens akmuo. Per velkant jis apverstas ir stovi seniau žemėje buvusia dalimi iš viršu. Todėl jokių duobučių-pėdų nesimato. Pasakojama, kad dar prieš kelionės metų piemenys apdauzę akmens paviršių ir pėdų žymiu jau nebebuvo. Taip, kad dabar Èriškių kultūros namų kieme stovės akmuo nebenturi nei senosios aplinkos, nei jo vardui būdingų žymių. Jis kaip kultūros paminklas sunaikintas, virtas paprastu dekoratyviniu akmeniu.

Senkapis

Minimas Ėriškiuose Upytės kante senkapis. Jis prie kelio iš Raguvos-Upytės vieškelio į Ėriškių centrą, kairėje kelio ir upelio pusėje. Kapinynas sunaikintas iš pradžių kasant žvyrą, o vėliau užstatant gyvenvietės pastatams. Esą rasta žmonių kaulų, monetelių, kitų smulkių senienų. Matyti, būta XV-XVII a. kapinaičių.

Gabulai

Panevėžio raj., Ramygalos apyl. Naujasodės kolūkis. Apie 3 km į pietus nuo Ramygalos ir 300-400 m į rytus nuo plento Ramygala-Kėdainiai pravažiavus kolūkio valdybą ir nusileidus į pelkétą lygumą, patenkame į buvusio Gabulų kaimelio laukus. Šio nedidelio kaimelio (keli vienkiemiai) šiaurinėje dalyje yra nedidelės kaimo kapinaitės, o apie jas senų žvyrduobių žymės. Apie 100 m į šiaurę nuo kapinaičių tarp pelkėtų pievų buvusi 40-50 m skersmens kalvelė - Truskakalnis. Apie 1963 m iš jos buvęs kamas žvyras, žiemos metu. Rasta kaulų ir īvairių senienų. Dalį jų surinkę mokiniai atnešė į Ramygalos vidurinę mokyklą.

Iš mokytojos Malvinos Kielaitės gauta pora šaukštinių antkaklių, III-IV a. juostinių apyrankių, ruplėtais galais antkaklės fragmentas, Matyti čia būta kelių II-IV a. pilkapių (?) ir šalia viduriniojo geležies amžiaus kapų.

Žvyrduobė užveršiama šiukšlėmis, pakraščiais mėtosi gerai išlikę žmonių kaulai.

Apžiūrint pietinį žvyrduobės pakraštį, 90 cm gylyje pastebėtos griaučių žymės. Atidengti išlikę kojų kaulai, dubuo, dalis nugarkaulio ir dešinės rankos kaulai. Mirusysis buvęs palaidotas galva į šiaurės vakarus. Prie dešinės rankos žastikaulio gulėjo sunykusi XVII a. vidurio monetėlė, Vadinasi, ir čia būta dar vėlyveshių kapų.

Gasparėliai

Panevėžio raj., Piniavos apyl.

Apie 9 km nuo Panevėžio Pušaloto link dešiniajame Lėvens krante yra Gasparų ir Gasparelių kaimų laukai.

Gasparelių kaimo vakarinėje dalyje yra pušynėlis, kurio vakiname krašte prie Lėvens yra liekanos, o kiti čia, atrodo, sunai, kinti.

Pušyno pietiniame-pietrytiname kampe yra pastatyti medžiotoju namai-vasarnamis, o šalia jo- išlikę dar bent 10 sampilių, bet daugumas kasinėti apardytı. Viena 3 x 3 m dydžio duobė dar neseniai iškasta. Naudoti išvairaus dydžio akmenys vainikui. Sampilai 6-9 m skersmens ir iki 0,8-1 m aukščio.

1927 m. čia buvo dar 19-20 pilkapių. Taigi, jų skaičius smarkiai mažėja, kasinėjant išvairiems asmenims. Tačiau dirbinių įmuziejus pateko labai nedaug. Kaune yra tik statinėlinis smeigtukas (Nr. 137) įgeležinė adata ir Naujamiesčio mokykloje pora geležinių pentinių kirvių. Kasinėtas mègėjų, rasta po keleris griaūčius vienamė sampile.

Apie 1 km į pietryčius nuo pilkapių, jau Gasparų kaimo ~~lauk~~ lauke yra vadinamas Kaukalnis, iškasinėtas bulviarūsiais, yra kapinaitės, bet pilkapių nėra.

Geramyslio vienkiemis

Panevėžio raj.

Kairiajame Nevėžio krante į pietus nuo Krekenavos, beveik priešais Surviliškį buvo Geramyslio vienkiemis (pažymėtas senuosiouose ~~fragmentuose~~ fotografiniuose žemėlapiuose), dabar jo lauką įjungti į Burvelių kaimą.

Nevėžio slėnyje pustomoje dirvoje buržuaziniai metais vėjas išpustydavo žmonių ir arklių kaulus, išvairias senienas, panašiai

kaip toliau į šiaurę Barynės kaime. Tačiau ir iš šio senkapio radinių į muziejus nepateko.

Gilbonys

Smilgių apyl., Panevėžio raj., "S.Néries" kolūkis

Gatvinis kaimas dešiniajame Šuokos krante. Čia buvę du senkapiai ar pilkapynai:

a) Vakariniame kaimo gale J.Kanaverskio Stasio sodyboje buvusi smėlinga kalvelė- katmilžis. Ji bandės kasinėti skulptorius B.Bučas. Radęs žmonių kaulų.

Vėliau kalvelė nuvežta. Mėtydavęsi švilpukai, pinigėliai...

Taigi, senkapis sunaikintas

b) Pietrytiname kaimo gale Dīgimui priklausančio vienkiemio sodybos vietoje XX a. pradžioje buvęs kitas katmilžis. Buvę randa žmonių kaulų ir kitų radinių. Vėliau jis išlygintas ir jo vietoje stovi dabar tvartai.

Taip ir antrasis senkapis sunaikintas.

Jasnogurka

Krekenavos apyl., Panevėžio raj.

Į pietus nuo Krekenavos, dešiniajame Nevėžio krante, šalia Žemomontiškių yra Jasnogurkos kaimas, kurio laukuose stūkso aukšta kalva Velniokalnis. Jis yra kairiajame Palties upelio krante. Kairiajame šio upelio krante slėnyje esąs tarp krūmų apie 1m skersmens netaisyklingos formos akmuo su nelygiu paviršiumi, kuriamo esą galima įžiūrėti 2 "velnio pėdas". Jos pailges, ištęstas, primenančios nenormalias žmogaus pėdas, greta viena kitos. Ekspedicijos metu patiemis upelio slėnio krūmokšniuose nepavyko akmenų surasti.

Paminklų apsaugos skyriaus archyvinėje medžiagoje išliko žinių, kad ant Velniokalnio buvę bene 4 pūlkapiai. Tačiau dabar jų ir žymiu nėra. Velniokalnis ištisai ariama kalva.

Kazokai

Petriškių ~~gyl.~~, Panevėžio raj.

Kaimo gatvės vakariname pakraštyje statomo Mykolo Mikišio namo palangėjė guli apie 55x80 cm dydžio ir 35 cm storio akmuo su 18 cm skersmens ir 14 cm gylio dubeniu. Sodyba arčiau pietinio kaimo galė, maždaug puskilometris į šiaurę nuo Zavišinos dvaro.

Kiučiai

Panevėžio raj.

Apie 8-9 km nuo Panevėžio Pušalo ^{link}, dešinėje vieškelio pušėje yra Minakalniu vadinama kalva, kuri apardyta vežant iš čia žvyrą. Buvę randama kaulų, žalvarinių papuošalių. Kai kas nosi laikyti piliakalniu. Tačiau į piliakalnį ji nepanaši. Atrodo, kad čia iš tiesų esama vėlyvo senkapio.

Krivuliai-Rodai

Panevėžio raj., Krekenavos apyl.

Kaž kieno ~~bai~~ duomenimis remiantis į paminklų sąrašus buvo išrašytas piliakalnis esąs Nevėžio kairiojo intako "bevardžio" upelio krante prie kelio į Jociūnus iš Krekenavos.

Iš tiesų, kairiajame Nevėžio krante apie 3 km nuo Krekenavos yra buvęs Rodų dvaras, per kurį teka mažas upelis, kurio kairiajame krante yra dvaro parkas. Parke esama nedidelės altanos - aikštėlės apsuptas grioviu. Jokio piliakalnio Rodų-Krivulių kaimų laukuose niekas negalėjo nurodyti.

Mickiemis

Naujamiesčio apyl., Panevėžio raj.

Mickiemio kaimas yra į dešinę nuo Naujamiesčio-Krekenavos viekilio. Šiame kaime Mikodimo Palionio laukuose minimi milžinkapiai.

Kaime slėnyje nuo minėtos sodybos į rytus aptiktis šalia kelio į malūną tarsi pilkazio liekanos % - apie 6 m skersmens ir 0,8 m aukščio, o šalia jo iš rytų tarsi liekana stambesnis pilkazio ar kapinaičių dar su aukštu kryžiumi.

250 m į šiaurę nuo šių liekanų, aukštumoje į vakarus nuo kelio į Naujamiestį yra vieta vadinama Katmilžiniai. Tačiau faktiškai jie yra jau gretimo Baibokelių kaimo lauke. Tai faktiškai senos kapinaitės, jau be kryžių, bet dar su griovio žymėmis, apaugusios medžiais.

Tarp minėtų pilkapių (?) ir katmilžių ariamame lauke išsi-verčia žmonių kaulų, bet apie radinius duomenų nėra.

Naurašilis

Smilgių apyl., Panevėžio raj., "S.Neries" kol.

Kaimo laukuose yra F.Pokrovskio ir P.Tarasenkos dažnai minimas Mokolo akmuo su vaikais (Lietuvos archeologinė medžiaga, 191, Pėdos akmenyje).

Mokolas stūkso aukštumoje, ariamame lauke kairėje vieškelio Panevėžys-Klovainiai, apie 25-30 m nuo kelio. Tai natūralus akmuo kiek pailgas, pakrypęs, smailėjančias viršumi-kebera. Jo aukštis apie 1,2-1,3 m, ilgis apie 1,4 m ir storis 1 m.

Apie jį pagal P.Tarasenką buvę pasakojami īvairūs padavimai, o du mažesni netoli ese buvę akmenys laikyti jo vaikais...

Praėjusiais metais, valant laukus nuo akmenų "Mokoliukai" dinzgo... kėsintasi ir į Mokolą, bet šis dar nepasidavę liko stovęti

iki sekančio karto.

Navaršonys

Panevėžio raj., Berčiūnų apyl.

P.Tarasenka, remdamasis Elisono duomenimis, nurodo, kad tarp Navaršonių ir Molatiškių dvaro pušyne esama daug pilkapių.

Navaršonių laukai yra abipus Nevėžio į pietus nuo Berčiūnų. Tačiau pilkapių nepasiekė surasti nei vienoje, nei kitoje kaimo dalyje.

Dešiniajame Nevėžio krante, apie 300 m į pietus nuo plento yra nedidelės kaimo kapinaitės su keliais dar išlikusiais kryžiais. Į šiaurę nuo jų tėsiasi siauru ruožu žvyrduobės. Atrodo, kad nukastas ir nuvežtas žemos kalvos galas. Pasakojama, kad apie 1937 m, skirstant kaimą į vienkiemius, ši kalvos dalis buvusi išskirta., kaip užimama senovės kapinių. Tačiau vėliau ji sunaikintaš kasant žvyrą-smėlį. Apie radinius jokių duomenų nepasiekė sužinoti.

Pakalniškiai

Naujamiesčio apyl., Panevėžio raj.

Apie 3-4 km nuo Naujamiesčio į vakarus, kairėje kelio į Sidabratvą, pervažiavus Šojos upelių, yra tarp ariamų laukų, kaimo kapinaitės - nedidelės keturkampis plotelis su alyvu krūmai ir kryžiais. Šalia būta žvyrduobės.

Ariamame lauke aplink kapinaites išsiverčia žmonių kaulų, randama monetelių ir kitų radinių. Iš jų į Naujamiesčio vidurinę mokyklą yra patekę pāniginės apkalai, ažūrinė apskritinė segė, ritinis smeigtukas, īmovinis kirvis.

J.Puzinas 1938 m. savo ataskaitoje mini, kad priešais kapinaitės - dešinėje kelio pusėje esama velyvojo geležies amžiaus

mpinyno, kuris ariamas. Šiemet jis taip pat užsėtas rugiaisiai ...

Papušiai

Panevėžio raj., Naujamiesčio ap.

Kairiajame Nevėžio krante, iš vakarų nuo kaimo, šalia Nevėžnin-dvaro yra sunaikinto piliakalnio liekanos. Yra išlikęs tik piliakalnio pietvakarių šlaito 3 m aukščio dalis. Jo pašlaitėje, tarp piliakalnio ir ariamo lauko, yra tarsi griovys. Atrodo, kad piliakalnis iš pietvakarių iš šiaurės rytus turėjo apie 30 m, o iš šiaurės vakarų iš pietryčius iki 35 m. *ilgio.*

Piliakalnis šiaurės vakarų kraštu remiasi į Nevėžį, iš šiaurės šiaurės rytų į piliakalnį remesi Nevėžio senvagė. Kokio aukščio buvo piliakalnis, ar turėjo jis pylimą, lieka neaišku. Nėra išlikusi nė gabalėlio piliakalnio aikštelių.

Piliakalnis kadaisek buvo Petro Bučo lauke, vadintinas piliakalniu, pilalės kalnu. Pasakojaama, kad jis supylė kareiviai ~~vakarinėmis~~ purėmis...

Piliakalni, remdamasis Elisonu, mini P.Tarasenka (Lietuvos arheologijos medžiaga, p. 205), nurodydamas, kad jis apskritas ir skastas grioviu. 1938 m. jis lankė J.Puzinas, mini, kad piliakalnis turi kultūrinį sluoksnį, bet yra jau sunaikintas.

P.Tarasenkės minimu pilkapių iš pylimo nepasisekė surasti.

Paškonys

Naujamiesčio apyl., Panevėžio raj.

Paminklų apsaugos skyriuje, remiantis P.Tarasenkos "Pėdos menyje", nurodoma, kad šiame kaime ant Aukšstadvario kalnelio esas muo su milžino pėda. Teirautasi tokio Paškoniu kaime, kuris yra išriajame Nevėžio krante, kiek aukščiau ^{Naujamiesčio} Panevėžio. Tačiau niekas ne tokio akmens, bet ir minėto kalnelio nežinojo.

Tik grįžus paaiškėjo, kad P.Tarsenka perkeldamas duomenis iš Lietuvos archeologijos medžiagos" iškraipė kalvos pavadinimą. 1928 m. jis ją vadina Aukštatrakio kalneliu ir remiasi J.Elišonu x. Ateityje reikėtų pakartotinai paieškoti Aukštatrakio kalnelio.

Pavešciai-Trakiškės

Panevėžio raj., Berčiūnų ap.

Kultūros paminklų sąrašuose minimas piliakalnis Vešetos dešiniajame krante.

Atrodo, kad tai grynas nesusipratimas. Kaimo laukai labai lygius. Nešeta teka per pelkėtas pievas, turi platų negilų slėnių. Miestiniai gyventojai čia niekur piliakalnio nežino. Vešetos pakrančių pelkėse buvę tik kelios žemos (iki 2 m aukščio) plokščios žvyringos kalvelės, kurios baigiamos nuvežti. Jokių radinių, kasdami vyrą, neradę.

Pržibliai-Bučiai

Panevėžio raj.

Archyvinėje Paminklų apsaugos skyriaus medžiagoje Bučių kaime Minauskiene Elžbietos lauke minimas "Kakmilžis".

Vietoje paaiškėja, kad minimas sklypas yra jau gretimo Patibiu kaimo laukuose. Tai nedidelė aukštuma dešiniajame Šojos krante ir kairiajame Labos krante, maždaug 300 m į pietus nuo Radviliškės-Panevėžio geležinkelio linijos.

Visa kalva sudarkyta nedidelių kolūkininių žvyrduobių. Tarp duonių lauke mėtosi paskiri žmonių kaulai. Pagal pasakojimus rasdavę kaulų ir monetų, kažkokį kirvi, apyrankę. Tačiau dirbiniai neišliko. Lauke rastas tamsiai mėlyno stiklo keturgubas karoliukas, žalvarinės siauros juostelės gabaliukas - išvijinis apyrankės fragmentas (?) ir deformuoto išvijinio žiedo dalis.

Atrodo, kad kapinynas yra žymia dalimi ar ir visai sunaikintas.

as. Iš rytų ir iš dalies iš šiaurės ją supa Šoja, o iš pietų - abu. Toliau į vakarus- ariami laukai.

Povilauskai

Naujamiesčio apyl., Panevėžio ~~mpk~~.raj.

Paminklų apsaugos skyriaus sąrašuose, remiantis archyviniais nuomenimis, išrašyti pilkapiai Šojos dešiniajame krante. Faktiškai šių kaimo laukai nesiekia Šojos upelio, o yra Nevėžio ir Kiršino sankoje. Šią santaką siekia buv. Juozo ir Kazio Džiugų laukai, kuriuose buvę pilkapiai.

Dešiniajame Kiršino krante tiek žemai Nevėžio slėnyje, tiek užkšciau jokių pilkapių pėdsakų nerasta. Nerado jų žymiu jau ir 1938 m. čia apsilankęs J. Pūzinas.

Ramygala

Panevėžio raj.

P.Tarasenka, remdamasis Elisonu nurodo ties Ramygala grioviu apkastą piliakalnį.

I archeologinių paminklų sąrašą buvo išrašytas kaip piliakalis Stakės kalnas, kuris yra miestelio šiauriniame pakraštyje, išiaure muo kapinių likęs stambios kalvos galas.

Žmonės jo piliakalniu nevadina ir nelaiko. Ir pats kalnas iš piliakalnį nepanašus. Tai stambios kalvos galas, apardytas pakraščiais kastu žvyrduobių, kurios visai pakeistė ir kalno, ir šlaitų formą. Be to, kalno viršuje būta pastatų. Viršus nelygus, iškasios, yra akmenų, tarsi pamatų žymės.

Siūlome jį iš piliakalnių sąrašų išbraukti.

Rimaisiai

Ramygakos ap., Panevėžio raj.

Apie 2,5 - 3 km į šiaurę nuo Ramygalos prie pat naujojo Panėžio plento, kairėje jo pusėje, pervažiavus mažytį Kapupių yra buvusio Rimaisių kapinynų vieta. Kapinynas tyrinėtas nedidele diptimi dar 1938 m. VI.20-27. Šiaurinėje tirty ~~pastato~~ ploto dalyje aptikta sudegintų žmonių kapų, o kitur - griautiniai žirgų apai, kurių atidengta 12. Iš čia į Kauno Valst. istorijos muziejų patekė nemažai atsitiktinių radinių - puošnių žirgo aprangos dalių iš suardytų kapų. Kapinynas liko nebaigtas tyrinēti, o prieš eletą metu, atrodo, buvo visai sunaikintas, tiesiant plentą.

Kapinynas buvęs dešiniajame Kapupės krante netoli Rimaisių ir Vasiokų kaimų ribos. Kapupė kanalizuota, kapinyne buvusios žvyrduones išlygintos buldozeriu, o krūmai sustumti į stambią krūvą. Po laukas išartas ir užsėtas. Lauko paviršiuje mėtosi suarūpytu žirgų kapų kaulai - arklių dantys, kojų kaulai. Tačiau kitų radinių nesimato.

Kito velyvo Rimaisių senkapio būta toliau į šiaurę, prie Barkinių. Dalis jo taip pat sunaikinta tiesiant plentą. Tačiau čia nėsta tik žmonių kaulų.

Rymiškės

Smilgių apyl., Panevėžio raj.

Apie 3 km nuo Smilgių į šiaurės rytus įsančiame Rymiškių kaime nima buvus pilkapių su akmenų vainikais. Jų nepasisekė surasti bent nustatyti, kur jie buvo.

Iš žmonių pasakojimo aiškėja, kad kaimo pietvakariniam pakraščiui, kairiajame Luilio upelio (Šuopjos int.) krante esama senkapio.

Jo vietoje apie 1934 m. pastatė sodybą Šiurna Stasys. Jo pasakoju-
mu šioje vietoje ariant lauką buvę randami žmonių kaulai, penti-
nai monetėlės ir išvairūs kiti radiniai.

Kairėje kelio Rymiškės-Smilgiai, tarp šio vieškelio ir upe-
lio slėnio esančioje dirvoje išarės kalaviją su rankenos skersi-
niu. Tačiau radiniai neišliko.

Sanžilai

Panevėžio raj., Berčiūnų apyl.

Ties Berčiūnais iš plento važiuojant vieškeliu į Sanžilus,
apie 3 km atstume yra senos kaimo kapinaitės, Nevėžio dešiniajaja-
me krante, netoli Sanžilos, jungiančios Nevėžį ir Lévenį.

Kapinaitės yra toliau nuo sodybų, nedideliame miškelyje,
apaugusios labai tankais alyvu krūmais, kryžiai išvirtę baigia
supūti, panaši padėtis ir su kapinaičių tvora. Tačiau pilkapių
čia niekas negalejo nurodyti.

Smiltinės vienkiemis

Panevėžio ~~xix~~, Berčiūnų apyl.

Pilkapynas (?)

Paminklų apsaugos skyriaus archyve minima, kad Naujamiesčio
vlsč. Smiltinkos vienkiemyje esama milžinkapių su akmenų vaini-
kais.

Atrodo, kad Smiltinka turėtų būti dabartinė Smiltinė; esanti
prie Berčiūnų-Panevėžio plento, kairėje pusėje. Tačiau čia šalia
lentpiūvės yra tik XIX-XX a. pradžios kapinaitės. Apie jas di-
džiuliame plote kastas smėlis. Jokių pilkapių žymiu nėra. Nie-
kas jų neatsimena. Neaišku, ar jie sunaikinti, kasant smėli, ar ~~smx~~
Smiltinkai priskirti Berčiūnų pilkapiai.

Upytė

Panevėžio raj.

Čičinsko kalnas

Pilies vieta, vadinama Čičinsko kalnu yra apie 0,5 km iš šiaurės vakarus nuo Upytės miestelio. Tai didelė žema, plokščia kalva tarp pelkių dešiniajame Vešetos krante. Vešeta dabar jau kama malizuota, teka šiaurės vakarų kraštu. Kalva apaugusi medžiais ir tankiais krūmais, jos pietvakarių kraštą smarkiai apardytas, kai iš čia kadaise vežtas žvyras.

Kalva yra kiek ovalo formos, pailga iš šiaurės į pietus. Joje rytinėje-šiaurės rytinėje dalyje yra gana gilus pailgas karstinis įdubimas, daves pagrindą padavimams apie prasmegusį Čičinsko dvarą. Duburys 6 m gylio ir 85 m ilgio, pietvakarių galas yra iki 25 m pločio.

Kalvoje viršuje pakraščiai būta pylimo, kuris išlikęs tik vietomis, kai kur jis perkastas skersiniai grioviai. Bendras pylimo ilgis turėjo siekti apie 450 m. Duburio pietryčių pusėje lieka beveik tik pylimas ir keliukas šalia jo, o šiaurės vakarų pusėje - tarp duburio ir pylimo yra didesnė aikštė, kurioje supuvusios estrados liekanos, elektros stulpai, suolai.

Pylimas iškyla virš aikštės 1,5-2,5 m aukščio, o išorinis šlaitas - 5-5,5 m. Aukštesnis pylimas yra šiaurės vakarų pusėje, kur arčiau prieina sausuma. Čia atrodo jis nuo sausumos buvęs atskirtas iškastu apie 25 m pločio grioviu, kuris lanku supo kalną. Dabar jis jau visai užpelkėjęs.

Senkapis. Upytės kapinėse buvęs IV-V a. senkapis yra jau ištisai sunaikintas čia laidojant mirusiuosius.

Pasakojama, kad kartais kasant duobę mirusiajam randama senų papuošalų. Jų turėję surinkę mokiniai. Tačiau mokykla savo kam-

pelio neturi, juos atiduoda Panevėžio muziejui.

Tačiau Panevėžio muziejaus formuose neteko matyti nė vieno dirbinio iš Upytės kapinyno. Kur jie pasideda?

Užkalniai

Panevėžio raj., Ramygalos raj.

I šiaurės vakarus nuo Rimaisių ir į pietvakarius nuo Barklai- nių, į vakarus nuo Ramygalos-Panevėžio plento lygioje žemymo- je yra Užkalnių kaimo laukai.

Kaimo pietiniame pakraštyje, apie 1,5 km nuo plento, pamiškė- je į pietus nuo Baltuškos Jono sodybos yra vieta, vadina "pi- lis". Tai kiek sausesnė vieta tarp pelkių, tarsi sala, kurioje sukaštos žemės tarsi lysvės "ežios" vos apie 40-50 cm aukščio. Jokių radinių čia nerandama.

Greta esanti miško dalis vadina Gojumi.

Ar nebus čia kokia apeiginė vieta?.

Vaišviliai

Panevėžio raj., Berčiūnų (?) apyl.

Akmuo

Vaišvilių kaimo laukuose (i šiaurės rytus nuo Upytės) nuo seno minimas akmuo su "Dievo pėda". Ji jau nurodo P.Tarasenka "Lietuvos arcjeologijos medžiagoje" (p. 255), remdamasis Eliso- no duomenimis, o vėliau pakartoja šią žinią knygutėje "Pėdos akmenyje".

Nuvykus į kaimą, paaiškėjo, kad akmuo guliėjęs Vaišvilių kaimo laukų pakraštyje, prie ribos su Dailidžių ir Vilkelių kaimais. Tai buvęs stambokas akmuo su nedidele pėdele, gulėjęs jis pievo- je šalia ariamų laukų, Vešetos slėnio pakraštyje.

Akmens jau neberadome. Jis praėjusiais metais traktoriumi nuvilkta suskaldytas.

Senkapis.

Minima, kad Vaišviliuose Ruvimo Langmano valdytame sklype bu-
ęs "švedkapis". Jokių kitų duomenų apie jį nėra, o kaime niekas
egalėjo nurodyti, kur prieš 40 metų galėjo būti minėto asmens
aldomas laukas. Apie archeologinius radinius kaimo laukuose gyvento-
jai sakosi nieko negirdėjė...

Vilkai-Baimainiai-

Panėvėžio raj.

Apie 2 km iš rytus nuo Pociūnelių ir 14 km nuo Krekenavos iš va-
arus, dešiniajame Liaudos krante yra piliakalnis. Piliakalnių iš
šiaurės saugo Liauda, iš rytų ir pietų - mažytis iš šaltinio te-
s griovelis - upelis, o iš vakarų pusės - nuo gretimų aukštumų
buveš iškastas griovys ir supiltas pylimas. Tai būtų visai tipiš-
kas krantinio tipopiliakalnis, tik jo pylimas gana tiesus, kai
^{inty, atverę}
auguma yra išlenktas lanku.

Piliakalnio aikšteliė beveik keturkampė tik kampai apvaloki.
Jos plotis prie pylimo 43 m, rytinio galo plotis - 30 m, o ilgis
ytė-vakarų kryptimi - 42 m.

Pyrimas turėjęs 43 m ilgio, bet išlikusi tik apie 30 m ilgio
alis, nes pietinię galas nukastas. Pyrimo išorėje buveš 57 m il-
gio griovys, beveik užslinkęs. Pyrimo aukštis iš išorės yra apie
m, o nuo aikšteliės - 1,7 m, kai skersmuo pagrinde yra 8m.

Aikšteliė yra apie 6 m aukščiau Liaudos slėnio.

Ties rytiniu galu yra griovelio atkirstas 4,6 m aukščio kalvos
galas. Jis atskirtas nuo piliakalnio aikšteliės 6 m gylio ir 16 m
ločio grioviu.

Aikšteliės šiaurinėje dalyje apie 8 m nuo pylimo rastas daugiau
neip 90 cm storio maišytos žemės sluoksnis. Be sudegusio molio ga-

Maldučionys

Pasvalio raj., Pušaloto apyl.

Apie 3 km nuo Pušaloto, keliu į Joniškį, yra Maldučionių kaimas. P.Tarasenka (Lietuvos archeologijos medžiaga, p. 178) mini čia esant senkapį, kuriamo randa kaulų ir senienų, o Paminklų apsaugos valdybos sudarytuose sąrašuose, remiantis archyviniais duomenimis, nurodomi čia pilkapiai. Tačiau vietiniai gyventojai negalejo nieko daugiau nurodysti, kaip kaimo kapelius.

Mikoliškis

Pasvalio raj., Pušaloto apyl.

Archyviniuose Paminklų apsaugos valdybos duomenyse išliko žinia, kad 3km į pietus nuo Pušaloto, prie vieškelio į Panevėžį, esančiamame Mykoliškio kaime Mikoliūno Jono lauke esą 6-7 pilkapiai su akmenų vainikais.

Minimo piliečio nebéra gyvujų tarpe. Kiti sakosi pilkapių neatsimenę. Tačiau Mikoliūno Jono lauke šalia vieškelio priešais kultūros namus yra keturkampis apie 30 x 30 m dydžio sklypelis apkastas pylimu ir apsodintas berželiais. Esą tai vieta vadinama milžinkapių. Čia buvę rasta žmonių kaulų ir žemės savininkas sklypelį apsupęs pylimu, apsodinęs ir palikęs nenaudojamu.

Pabervalkiai

Pasvalio raj., Pušaloto apyl.

Archyviniuose šaltiniuose išliko duomenų, kad dar apie 1930m. šiame kaimo Urbienės Kazimieros lauke, apie 200 m į rytus nuo Urbo Mykolo sodybos būta bent 6 pilkapių su akmenų vainikais.

Kaimas yra dešinėje-vakarų pusėje nuo Pušaloto-Panevėžio vieškelio. Čia kaimo šiaurės rytų pakraštyje išlikusi tik vieta vadina ma "kapmilžiai". Ji prieš keletą metų išlyginta, paversta dirbamų lauku. Dabar čia žaliuoja kviečiai.

baliukų yra žmonių kaulų. Ar nebus čia vėliau laidoti mirusieji?

Vilkeliai

Panėvėžio raj., Berčiūnų ap.

Kairėje kelio Upytė-Navėžninkai yra Mato Valioko sodyba ir joje prie tvarto guli pėduotas akmuo. Aukščiau jis gulėjęs dirvoje, ariamame lauke apie 100 m nuo sodybos. Iš ten M. Valiokui paprasius, kai laukai buvo valomi nuo akmenų, jis atvilktais prie sodybos.

Akmuo turi apie 1,1 m ilgio, 80 cm pločio ir apie 60 cm aukščio. Arčiau vieno akmens galas yra 20 cm ilgio pėda, kurios kulnas 4 cm, o pirštai - 28 cm, o 6 cm atstume šone antra mažesnė lygiagretė duobutė - pėda, kuri turi 10,5 cm ilgio ir 4 cm pločio. Be to, akmens gale yra trečia, jau netaisyklinga 19 cm ilgio ir 7 cm pločio, tarsi visai smailiu kulnu "pėda" ir šalia visai maža duobutė.

Pėdos priskiriamos "panelei Marijai" ir kūdikėliui Jėzui.

Akmuo nuo seno žinomas, minimas jau P.^Taresnkos (remiantis Elisono duomenimis), "Lietuvos archeologijos medžiagoje" ir "Pėdos akmenyse".

Žemontiškiai

Krekenavos ap., Panėvėžio raj.

P.Tarsenka "Pėdosakmenyje" mini Ramygalos raj. Žemontiškių akmenį su "šventa skyle". Toks kaimas iš tikrujų yra dešiniajame Nevėžio krante į pietus nuo Krekenavos. Tačiau apie tokį akmenį žinių nepavyko gauti. Kylo mintis, kad duomenys galėjo būti supainioti su Zigmontiškiais prie Rozalimo arba su gretimu Jasnogurkos-Skaistkalnio kaimu, kuriame esąs akmuo su "velnio pėdomis."

PASVALIO RAJONO ARCHEOLOGINIAI

PAMINKLAI

Girpetriai

Pasvalio raj., Pušaloto apyl.

P.Tarasenka (Lietuvos archeologijos medžiaga, p. 154) mini čia milžinkapius, kurie turėjė būti šiaurinėje kaimo laukų dalyje. Kaimas yra apie 7 km iš šiaurės vakarus nuo Pušaloto. Nuvykus į vietą, paaiškėjo, kad laukų žymi dalis drenuota, išlyginta, daugelis senųjų sodybų mukelta. Vietiniai gyventojai aiškina, kad jie neprisimena tokios vietas kaime.

Katkūnai

Pasvalio raj.

P. Tarasenka (Pėdos akmenyje, Nr. 51, Lietuvos archeologijos medžiaga, p. 152), remdamasis Elisono duomenimis mini Katkūnų arba Katkėnų kaime akmenį su iškaltais žmogaus rankų ir kojų ženklais. Lankėmės šiame kaime, tačiau nepavyko surasti žmogaus, kuris būtų galėjęs ką nors pasakyti apie tokį akmenį, būtų ji matės ar bent apie jį gerdęjės ...

Krikliniai-Molėnai

Pasvalio raj.

a) Piliakalnis

2,5-3 km iš rytus nuo Kriklinių, šalia Moliūnų (Molėnų vienkiemo) iš šiaurės vakarų pusės yra keturkampis tarsi piliakalnis keturkampės formos, tarsi apsuptas dvigubų pylimų, ir griovių, kurie ne vienodai išlikę. Pirmasis pylimas vakariname gale turi 26m ilgio, pietiniame šone - 30 m, rytiniame gale - 22m ir šiauriniame šone - 27 m ilgio. Antrasis pylimas vakariname gale ~ 40 m, pie-

tiniamame - 40 m, rytiniame - 30 m ir šiauriniame 45 m. Vakarinia-
me gale pylimas pakilęs virš aikštelės 1,2 m aukščio, o jo išori-
nis šlaitas 2,2 m aukščio, po to antras pylimas 1,5 m aukščio, o
jo išorinis šlaitas \geq 4,5-5 m aukščio. Jis čia ir aukščiausias.

Rytiniame gale pylimėlis tik apie 80 cm aukščio, o už jo 1 m
gylio griovys ir vėl apie 60-70 cm aukščio pylimėlis. Čia tuo
tarpu pylimas turėtu būti aukščiau, nes čia prieina gretima
aukštuma, o iš pietus, vakarus ir šiaure paviršius nuolaidėja į
pelkėtą žemumą, per kurią apie 50-60 m į šiaurę teka Pyvesa.

Piliakalnis yra jos ~~desiniajame~~^{prastajame} kbante.

Ar tai piliakalnis? Ar tai sukilių stovyklos vieta ar
kokio dvarininko medžioklės namo-apтvaro vieta, lieka neaišku.
Tačiau tai ne įprastinės formos piliakalnis. Vargu ar tai archeolo-
ginis paminklas.

b) Akmuo

P. Tarasenka "Lietuvos archeologijos medžiagoje" (p. 182) ir
"Pėdos akmenyje" (Nr. 136) mini akmenį Molėnų kaime su jaučio-
velnio pėda. Tokio nepavyko pamatyti. Tačiau miško pakrašty esan-
čios sodybos šone, aukštostas kalvelės viršuje pastatytas smailiu
viršumi akmuo apie 95 cm aukščio ir 80 cm storio. Jo viename šone
iškalti ^Wstulpeliu skaičiai 1808.

1848

1858

8

Ar nebus buvęs tai akmuo miško riboms žymeti?

1969m. paaiškėj, kad akmuo su pėda buvęs likame Molėnų kaime iš
sunaišintas.

Papiškiai

Pasvalio raj., Pušaloto apyl.

P.Tarasenka (Lietuvos archeologijos medžiaga, p. 205), remdamasis Elisonu, teigia čia esant milžinkapį. Kaimas yra kairiajame Lėvens krante į šiaurę nuo vieškelio Pumpėnai-Pušalotas. Senkapio vietas nepasisekė išaiškinti.

Preibiai

Pasvalio raj., Pumpėnų apyl.

Apie 1 km į rytus nuo Sereikonių esančiame Preibiu kaime minimas "katmilžis" - iš akmenų padarytas ratas Jono Gasaičio lauke.

Šio gyventojo kaime nebéra. Jo sklype nieko panašaus į pilkapius nepavyko pastebeti. Matyti, jie bus jau sunaikinti.

Sereikony

Pasvalio raj., Pumpėnų apyl.

P.Tarasenka "Lietuvos archeologijos medžiagoje" (p. 49) ir "Pėdos akmenyje" (Nr. 49) mini Sereikonyse esant akmenį su "velnio pėda", kuris buvęs Jakienės Emilio lauke.

Sereikony pasiekiami 17-18 km į šiaurę nuo Panevėžio pa-
sukus iš ^{Pasvalio} plento į dešinę ir pervažiavus apie 1 km., pasiekia-
mas kaimo pakraštys.

Senesnieji gyventojai patvirtina, kad toks akmuo buvęs pie-
vose į šiaurės vakarus nuo kaimo, turėjęs apie 1 m aukščio.
Ant jo buvusi pėda su penkiais pirštais, kurių vienas į šoną.
Akmuo jau keli metai kaip suskaldytas.

Smilgeliai

Pasvalio raj., Pumpėnų apyl.

Apie 2 km nuo Panevėžio-Pasvalio plento, kelio į Pušalotą dešinėje pusėje, yra buv. Smalskiene sodyba. Joje buvęs taip

vadinamas "aukuro akmuo". Tai buvęs bent 3 x 5 m dydžio apie 1 m aukščio akmuo. Jis suskaldytas, naudotas pamatams ir išlikęs tik gabalas, suskaldytas dar esą prieš pirmąjį pasauxlinį karą šioje vietoje statant vienkiemį. Tiksliau jo buvusios formos niekas nebeatssimena. Kokių tai ženklų nebuvo.

Šimonys-Migonys

Pasvalio raj., "Kovo 8"

Piliakalnis yra šalia senojo Pasvalio-Joniškėlio vieškelio, arba apie 1 km į šiaurę nuo naujojo plento, dešiniajame Mūšos krante santakoje su Pušynės upeliu.

Krantinio tipo piliakalnio šiaurine-šiaurės vakarine pašlaitė teka Mūša, iš šiaurės rytų ir pietryčių ji supa Pušynės upelio slėnį, o iš vakarų ir pietvakarių - nuo aukštumų skiria griovys ir pylimas, kuris iš tiesų supa visą aikštelę. Tik iš vakarų ir pietvakarių jis aukštas, o likusioje dalyje vos žymus.

Piliakalnis, palyginti, gerai išlikęs, tik pylimo išorinis šlaitas smarkiai išskleistas. Piliakalnis neapaugęs, tik pasodinti keli berželiai, o pylimo viršuje kasti apkasai.

Didysis pylimas viršuje turi 43 m ilgio, o pašlaitėje piliakalnių nuo lauko skiria lanku einąs apie 90 m ilgio ir 2 m gylio bei 10-12 m pločio griovys. Jo išorinis šlaitas 7 m aukščio, o virš aikštelės - tik 3,5 m aukščio. Aikštelė beveik apskrita 30 metrų skersmens. Likusi pylimo dalis 0,6-1 m aukščio, kiek išskleista. Išorinis šlaitas nuo upelio apie 10 m aukščio.

Ties piliakalniu sueina kelių kaimų laukai - iš šiaurės rytų, pietryčių ir pietų - Šimoniuų kaimo laukai, to iš vakarų nuo piliakalnio jau Migonių kaimo plotai, kai kitame Mūšos krante - Sindriūnai. Todėl jis vadinamas Šimoniu, Migonių, Sindriūnų ir net Pasvalio piliakalniu (P.Tarasenka, Lietuvos archeologijos

medžiaga, p. 184, 233, 245).

Voverynė

Pasvalio raj., Pušaloto apyl.

Pasukus iš Pasvalio-Panėvėžio kelio vieškeliu į Berčiūnus-Spiriakius ir pervažiavus geležinkelį, pasiekiamas miškelis ir ją viduryje durpynas. Ties durpyno pradžia pasukus miško keliuku dar kartą į dešinę apie 300-400 m atstume, kelio dešinėje pusėje yra kiek aukštėsnė smėlinga kalvelė, ant kurios likę suardytų pilkapių vainikai, duobės. Kažkas kasinėjės ir visiškai sunaikinės čia buvusius 7-8 m skersmens pilkapius su iš įvairaus dydžio akmenų sukrautais vainikais.

RADVILIŠKIO RAJONO ARCHEOLOGINIAI PAMINKLAI

Andriūnai

Baisiogalos apyl., Radviliškio raj.

Minimas kartais piliakalnis ir Andriūnų kaime. Archyviniuose duomenyse randame minimą Šatrijos kalnelį šio kaimo laukuose. Vie- na iš panašiausių iš piliakalnių kalvelių stovi plačios pelkėtos pievos vakariname pakraštyje, tačiau arčiau apžiūrėjus, kalva tu- ri beveik kulno formą. Ji tik 3-4 m aukščio neapaugusi, kiek apar- iuta seniau kastomis žvyrduobėmis, iš rytų, pietų ir vakarų ja supą pelkės, virš kurių ji iškyla apie 6-7 m.

Žmonės jos piliakalniu nelaiko ir kaimo laukuose piliakalnio nežino.

Baisiogala

Radviliškio raj.

Jau L. Krzywickis (Wspomnienia, t.I) aiškina, kad F. Pokrovskij suklaidino valsčiaus raštininkas, kad jo nurodyto piliakalnio nėra. P.Tarasenka priskyrė Šiepaliu kalną prie Baisiogalos piliakalnių.

Paminklų apsaugos sąrašuose atsirado Baisiogalos - Dauderių piliakalnis - kalva dešiniajame Serbentynės upelio krante. Kalva yra kairėje kelio, einančio iš Baisiogalos-Grinkiškio vieškelio į Andriūnus. Tai stambi kalva - teisingiau aukštumos smaigalys tarp upelio ir į rytus nuo kalvos esančios daubos. Kalva vadinama Taurakalniu. Jos bytinis šlaitas gana status, pietinis nuolaidesnis nežymiai pereina į gretimą aukštumą. Gana nuolaidus yra ir vakarinis šlaitas. Kultūrinio sluoksnio žymiu ir išvirtinimu liekanų nėra.

Greičiausiai, reikia sutikti su L. Krzywickiu, kad piliakalniu buvo kalva esanti 1 km į pietus nuo Taurakalnio, Serbentynės ir Kiršino santakoje, kairiajame Kiršino krante, kadaise priklausęs Serbentynės palivarkui. Jis pietiniame gale turėjęs pylimą ir buvęs vadinamas Pilkalnis, Pylims, aikštélė buvusi apie 50 m ilgio ir 25 m pločio.

Dabar kalvos aplinka ~~beveik~~ pasikeitusi. Kiršinę užtvenkus jis tapo beveik sala, kurią iš rytų, šiaurės ir vakarų supa vanduo. Buvęs pylimas ir griovys bei aikštélės pietinis galas sunaikintas žvyrduobės. Kalvos šlaito aukštis čia tik apie 6-7m. Viršuje likusi yra 30 m ilgio ir 7-8 m pločio aikštélė.
 Dabar piliakalnis neardomas. Kalnas ^{ir} buvusi žvyrduobė užaugę krūmais ir pušimis.

Senkapis

Miestelio centre, i pietus-pietvakarius nuo bažnyčios yra m.e. pirmojo tūkstantmečio antrosios pusės senkapis. Dar 1938~~99~~m. i Kėdainių muziejų pateko siauraašmeniai pentininiai kirviai. Apie 1960-1965 m., statant pastatus šalia paštā, buvę rasta įvairiu žalvariniu papuošalu, kuriu keletas pateko i Šeduvo kraštotoyros muziejų.

Baltoji-Prastavonys

Šeduvo ap., Radviliškio raj.

Kairėje vieškelio Šeduva-Baisogala, tuoj už geležinkelio, apie 50 m i rytus nuo vieškelio, kairiajame krante mažo upelio yra apie 4-5 m aukščio kalva, supama pelkės ir tarsi dar dviejų mažųjų upeliukų. Tik iš vakarų siekia sausesnis dirvonas.

Kalvos vakarinis galas sunaikintas, nukastas. Šiaurinis ir pietinis bei vakarinis kalvos šlaitas sunaikinti žvyrduobių.

Išlikusi kalvos dalis pailga šiaurės- pietų kryptimi, neapaugęs, gana lygiu viršumi, primena piliakalnį. Tačiau tokia forma galėjo susidaryti ir kalvos viršuje esančią aikštę pavertus kapi-naitėmis. Jų buvimą liudija griovys, supęs kapines, ir dar išlikęs vienas geležinis kryžius...

Kapinaitės apleistos. Nelikę nei tvoros, nei vartų, nei aiškesnių kapų žymių. Dabar čia ganosi gyvuliai.

Birželiai (Biržynė)

Radviliškio raj., Sidabravo apyl.

Archyvinėje medžiagoje minimi pilkapiai vadinami milžinkapiais Kiršino pakrantėje, Kranausko Antano lauke.

Dabar tai M. Melnikaitės vardo kolūkis jau Radviliškio raj.

Kranausko A. dvariuko laukai tėsési abipus Kiršino. Tačiau dabar niekas jokių pilkapių-milžinkapių Kiršino pakrantėse nebe-

ino. Greičiausiai, jie jau seniai išartি.

Burbiškiai

Labos apyl.

Apie 1 km nuo Šeduvos-Panevėžio plento į kairę, pasukus ties labos geležinkelio stotimi, pasiekiamas buv. Burbiškių dvaras. Ties varto vartais dešinėje kelio paštatytą koplytėlę i jos pamata nūrytas po cementine metgelės Marijos statula apie 30 cm skersmens akmuo, kurio paviršiuje matosi 13 cm ilgio ir 5 cm pločio ištais bei 2,5 cm pl. kulnu duobutė - "pėda" apie 1 cm gylio. Trodo, kad tai gamtos darbas, kūryba, o ne žmogaus.

Dubenuotas akmuo

Į dešinę nuo pagrindinės alėjos (nuo vartų į rūmus) perėjus venkinių žiedą, krūmuose apie 30-40 m atstume guli apie 1,1 m 0,9 m dydžio akmuo plokščiu viršumi. 30, 35 ir 40 cm nuo kraštų ir 21 cm skersmens apie 14 cm gylio dubuo. Akmuo į parką, greimiausiai, atgabentas jo papuošimui iš laukų.

Dargėnai

Sidabravo apyl., Radviliškio raj.

Apie 5 km nuo Sidabravo į pietryčius, dešiniajame Kiršino krašte yra Dargėnų kaimo laukai. Juose buv. Jono Iljino sklype minima akmuo su dubeniu ir kažkokiais ženklais iš ten buvusios bažnyčios. Duomenis šiuos nurodo P.Tarasenka "Lietuvos archeologijos padžiagoje" (p. 116) ir pakartoja "Pėdos akmenyje".

Kaime teibautasi apie tokį akmens, bet niekas nieko konkretaus galėjo pasakyti. J. Iljinės teigia, kad jų laukuose buvęs kažkoks ambus akmuo, kurį suskaldės apie 1938-9 m. ir sudėjė į pamatus. Tačiau neprisimena, kad jis būtu turėjęs koki ženklą ar dubenį.

Taip, šio dubenuoto akmens likimas lieka neaiškus.

Šiuo metu kaimo laukai drenuojami, akmenys nurenkami, o savybos iš vienkiemiu perkeliamos į gyvenvietę.

Gražionys

Radviliškio raj., Aukštelkų apyl.

I pietvakarius nuo Aukštelkų esančiame Gražionių kaime. P.Tarasenka mini stulpo pavidalo akmeni-suakmenėjusį žmogų. (Nr. 142) ir sutapatybina su "Lietuvos archeologijos medžiagoje" minimu Graužių kaime akmeniu-suakmenėjusių žmogumi, kuris minimas jau Pokrovo XIX a. gale (Žr. "Lietuvos archeologijos medžiaga", p. 136). Gražionys ir Graužiai du skirtingi kaimai. Tai paaiškėjo grižus į Vilnių, lyginant visus duomenis. Graužiai liko neaplankytini ir F.Pokrovskio minimo akmeninio stulpo likimas lieka nežinomas.

Tuo tarpu Gražionyse buvęs koks tai panašus akmuo ant Barankalnio, bet susprogdintas dar prieš 5-6 metus.

Buvęs laukuose ir akmuo su pėda bet suskaldytas dar prieš antrąjį pasaulinių karą...

Grinkiškis

Radviliškio raj.

P. Tarasenka "Pėdos akmenyje" mini miške prie miestelio esant akmenį su didelės rankos ženklu "velnio ranka". Teirautasi tokio. Bet nei arti prie Grinkiškio nėra miško, nei tokio akmens...

Sužinota tik apie akmenį su dubeniu.

I pietus nuo bažnyčios ir į rytus nuo alėjos iš bažnyčios į dvaro parką ariant lauką išverstas akmuo su dubeniu. Jis guli apie 30-40 m nuo dvaro parko ir 20 m nuo alėjos, čia esančiame sove. Akmuo 1,1 m ilgio ir 60 cm pločio, netaisyklingos formos, plokščias, vos apie 20-30 cm storio. Lygesnėje pusėje 50 cm nuo vieno akmens galio ir 35 cm nuo kito bei 25 cm nuo šono yra visai taisyklinga 16-19 cm skersmens ir apie 12 cm gylio duo-

itė apvaliu dygnu.

Kaž kur tai grinkiškyje turėtu būti senkapis, nes Šeduvos siejuje vėliau teko matyti kapuose rastas 1652-1660 m. Švedijos metas. (P.S. Volčen paabėlio, kaič lėvovo iurbas lobis).

Kairėnai

Grinkiškio ap., Radviliškio raj.

Kairėnų kolūkyje, dešinėje kelio Grinkiškis-Krakės, kairiajame švės krante beveik priešais Vaitiekūnų kapinyną buvusi nedidelė kštėsnė kalvelė. Ji vadinta Liliškių kalnu, Paminklų apsaugos skyriuje ji buvo įrašyta į piliakalnių tarpą. Tačiau žmonės šios kalvos piliakalniu nelaiko.

Didelė dalis kalvos sunaikinta žvyrduobės. Nukasta kalvos piešinė ir pietvakarinė dalis. Dabar neardomas, žvyrduobė ir kalvos lieina apaugę krūmais. Žmonių pasakojimais, kasant žvirą, buvvę randama Jonių kaulų ir senienų ... Paminklų apsaugos skyriuje taip pat nima, kad randama bronzinių papuošalų. Tačiau dirbiniai neišliko kapinyno chronologija lieka neaiški.

Susidaro įspūdis, kad žymi dalis, o gal ir visas kapinynas yra maikintas.

Kairėneliai

Grinkiškio ap., Radviliškio raj.

Apie 2 km nuo Grinkiškio į pietus, dešin. kelio į Krakes, Kairėnų ir Geručių kaimų riboje, kairiajame mažo Kiaunytės upelio kraštumoje buvęs senkapis. Jį ardent seniau dažnai buvo randama brinių. Į Kauno valst. istorijos muziejų 1964 m. pateko lankinė trikampe kojele, o į Papilės vidurinės mokyklos rinkinius - užtinė antkaklė, dvi juostlinės apyrankės ir V-VI a. lankinė segė užta kojele, dvi ovalinės sagtelės, antkaklė su aštuoniukės formos okštetele užsegimui ir kt.

Visi minėti padiniai rodo čia esant didesnį ar mažesnį IV-VI a. kapinyną.

Šiemet kapinyno plotas užsodintas griežčiais, o greta jo iš pietų yra didelis žvyro karjeras. Jei jis ims artėti prie Kiaunytės, tai kapinyno neliks.

Kutiškiai

Monkiškių apyl., Radviliškio raj., "Pergalės kolūkis"

P. Tarasenka "Pėdos akmenyse" (Nr. 41) mini, kad kaime pelkėje yra didelis akmuo su dubenėliais...

Kutiškių kaimas yra apie 4-5 km nuo Radviliškio, kairėje plento į Šiaulius. Kaime yra gana didelė krūmų priaugusi pelkė, kurioje yra paskiru stambesnių akmenų. Buvęs ir vienas lygiu apskritu išsumi, "kaip stalas" apie 1 m aukščio akmuo su dupbe viduryje. Iš vadindavę girnomis. Tačiau prieš porą metų, skaldant akmenis, suskaldytas ir šis ir išvežtas, nors daugelis akmenų likę tebestovi. Tažkodėl akmenskaldžiai pradeda savo darbą nuo istorinių-apeiginių akmenų.

Radviliškis

Radviliškyje buv. Šiaulių g-vės Nr. 25 kieme P. Tarasenkos eiginimu (Lietuvos archeologijos medžiaga, p. 220) buvęs akmuo su škalta pėda. Tačiau šio akmens smulkesnio aprašymo neišliko.

Bandyta ieškoti šio namo ir sužinoti akmens likiną. Atrodo, kad dabar kadaise buvusi Šiaulių gatvė vadina Maironio gatve. Namai pastatyti nauji ir akmens surasti jau nepavyko. Atrodo, kad is jau suskaldytas ir sunaudotas statybai.

Raginėnai

Radviliškio raj., Pakalniškių ap.

Garsusis Raginėnų piliakalnis "Raganų kalnas" stovi kairiajae Daugyvenės krante, dešinėje kelio Šeduva-Rozalimas.

Piliakalniui panaudotas aukštumos liežuvio pietinis smaigalių. Jį iš rytų supa Daugyvenė, o iš pietų ir vakarų buvusios mažo upelio-griovio slėnis.

Piliakalnis nuo iš šiaurę besitęsiančios aukštumos atskirtas apie 2 m aukščio pylimu, kuris viršuje 20 m ilgio ir 26^u27 m ilgio pagrinde.

I pietus nuo pylimo 3,8 m gylio griovys, kurio dugnas apie 30 m ilgio ir 4 m pločio, kiek lenkta linija supa šiaurinį piliakalnio galą, kuris 4,6 m aukščio gana statikų šlaitą ir aukšciau kiek nuolaidesniu šlaitu pylimą ar sampilą, kurio viršus yra 7,2 m aukšciau griovio dugno.

Aikštelę atrodo supo iš šiaurės ir vakarų bei pietų pylimas, kuris išskleistas, nuolaidėja iš aikštelė, kuri apie 18 m pločio ir iki 40 m ilgio. Šiaurinio galo pylimas apie 3 m aukščio, o pietinis - apie 2 m aukščio.

Piliakalnio pietinio galo šlaito aukštis yra apie 9 m.

I vakarus nuo piliakalnio ariamame lauke būta gyvenvietės. Yra smulkių lipdytų puodo šukiu, tarsi geležies šlako gabaliukų. Ji ariama.

Pilkapiai

Raginėnuose, kaip žinome, buvo dvi pilkapių grupės, kurių pietinė yra iš pietus nuo piliakalnio Daugyvenės krante esančios kalvos pietinėje dalyje. Čia dar išlikusios buvusių pilkapių akmenų vainiku žymės. Išlikę stambūs iki 60-70 cm skersmens akmenys. Pilkapių viduje matosi 3-3,5 m skersmens duobės.

Sampilai buvę 7,5 m, 6-6,5 m, 7,5-8 m ir panašaus dydžio. Kai kurie vainikai turėjo dar, atrodo, privertus pusračius.

Antra pilkapių grupė iš šiaurę nuo piliakalnio apie 1 km atstume pušyne, neardoma.

Dar apie 1 km toliau iš šiaurę, prie pat šiaurinės Raginėnų

kaimo ribos, Radviliškio ir Pakruojo rajonų riboje pradėjus kasti žvyrą Daugyvenės krante (šalia didžiulių senų jau krūmais užaugusių žvyryduobių) aptikta žmonių kaulų, kažkokiu sehienų, monetų ...

Ramulėnai

Radviliškio raj., Aukštakaičių ap., "Tiesos" kolūkis Ties Šniūraičiais pasukus į dešinę iš Radviliškio-Šiaulių plento ir pervažiavus kaimą, toliau į kairę psiekiami buvusio Ramulėnų dvaro kumetynai. I šiaurę nuo jų apie 1 km atstume pelkėtoje lygumoje, šiaurinėje kaimo dalyje buvo Ramulėnų piliakalnis, kartais vadinamas Ramylos kalnu.

Čia pelkėtame slėnyje, besitęsiančiame šiaurės rytus buvę keletas kalvų. Dvi jų tarsi salos dar išlikusios tarp pelkių. Pietvakarinėje buvęs piliakalnis, kuris didele dalimi sunaikintas vežant žvyrą. Faktiškai išlikęs piliakalnio šiaurinis šlaitas ir kampus. Aikštelių nebéra, vienas piliakalnio vidurys ir pietvakarių galas virto duobe, pietinis šlaitas deformuotas. Atrodo, kad čia viršuje aikštelių krašte buvęs pylimas. Aikštelių galėjo turėti apie 60-70 m ilgio ir 20-25 m pločio, kai išlikusio gana stataus šlaito aukštis apie 7,5 - 8 m.

Šiauriniame šlaite iš dalies viršuje išlikusiųose pakraščiuose // pastebimas kultūrinis sluoksnis - tamši su degesiais ir apdegusio molio trupiniais sumaišyta žemė.

Šašiai (Gražiškiai)

Radviliškio raj., Skėmių apyl.

6-7 km nuo Grinkiškio važiuojant Gudžiūnų keliu yra Šašių kaimas, apie porą kilometrų į vakarus nuo kaimo už pelkių yra vad. Velniabala, o greta seniau būta netgi Velniaminės vienkiemio. Mačiau lengviausia vieta pasiekti iš Kairinėlių kaimo. Artimiausia sodyba (už puskilometrio) yra šio kaimo gyventojos Buivienės.

Velniabala buvo Šašių-Gražiškių-Kairinėlių kaimų laukų riboje. Kmuo guli apie 40-50 m nuo Velniabalo iš vakarų ariamame kiek nuolaidėjančiame lauke. Jis plokščias, vos iškyla į žemęs paviršiu, š toliau nepastebimas. Jo matosi tik 1,4 m ilgio ir 60 cm pločio alis paviršiuje. Išilgai akmens nežymiu grioveliu apsupta kiek skikusi 45 cm ilgio "pėda", kurios pietinis galas yra iki 15 cm ločio. Forma netaisyklinga. Ryškiau neišsiskiria nei pirštai, nei ulnas.

Šniūraičiai

Radviliškio raj., Monkiškių ap., "Auksinė varpa" Švedkalnis, tai 3-4 m aukščio kalvelė nuolaidėjančiais šlais, tarp pievų, iš šiaurės rytus nuo Sereikos Alberto sodybos, iš rytus nuo plento Radviliškis - Šiauliai.

Kalvelė pailga rytų-vakarų kryptimi, pieva ją supa iš rytų ir šiaurės-šiaurės vakarų, o iš pietų- siauras slėnis nuo dirvos. Kalvelė buvusi ariama, dabar dirvonuoja, keliose vietose bandyta kasti vyras. Pietrytiname pakraštyje buvę rasta kaulų. Žvyrduobės pakraštyje matosi tik gyvulių kaulai. Žmonių kaulų nepastebėta. Pasakoja, kad pačioje sodyboje prie svirno buvusi rasta žmogaus kaukolė. Tačiau apie kitus kokius nors radinius žinių nėra.

Už pelkių iš rytus - pietryčius poros kilometrų atstume yra Rilėnų piliakalnis.

Kitas senkapis, atrodo, yra kalvelėje prie plento, dešinėje plento važiuojant Šiaulių link. Jos galas jau nukastas. Tačiau viršy matosi kryžių žymės. Matyti, buvusios kaimo kapinaitės.

Užuožeriai

Aukštelkų apyl., Radviliškio raj.

Į šiaurę nuo Arimaičių ežero, (žirhelio ežero), kairiajame Ežerėlio krante stovinčio Užuožerių kaimo centre yra senkapis. Kaimas pasiekiamas 4-5 km nuo Šeduvos i Radviliški, pasukus ties Kurų kaimu iš plento į vieškelį.

Senkapis buvęs aptiktas apie 1934 m., statant mokyklą. Tada į Kauno Vytauto Didžiojo kultūros muziejų pateko keletas V-VIA. dirbinių (pora apyrankių, īmovinis ietigalis, kirvis, peilis). Vėliau radinių rasta mokyklos sode ir greta esančios sodybos darže. Čia buvę randama monetelių ir senienų, kurių dalis pateko į Šeduvos muziejų (čia yra īmovinis geležinis kirvis, velyvas pentinis plačiaašmenis kirvis, du īmoviniai ietigaliai, velyvas kaliaijas kaip iš Šilelio), buvę randama ir žmonių kaulų.

Apie 100 m į šiaurę rytus prie upelio yra kaimo kapinaitės. Galimas dalykas, kad senkapis tęsiasi iki kapinių.

Vabalai

Sidabravo ap., Radviliškio raj.

Dubenuoti akmenys:

1) Kairėje vieškelio Sidabravas - Baisiogala, kaimo vakarinėje dalyje ties Antano Rulio sodyba guli prie griovio 90 cm ilgio ir 70 cm pločio bei apie 30 cm aukščio akmuo su 21 cm skersmens ir 13,5 cm gylio dybenu, kuris yra 40, 35 ir 25 cm nuo akmens kraštų.

Priešais akmenį kitoje kelio pusėje stambus medis su koplytėle.

2) 2-3 km nuo pirmojo toliau į vakarus (8 km nuo Baisiogalos), jau riboje su Dišlių kaimu guli kairėje vieškelio pusėje gričvyje 1 m ilgio ir 55 cm pločio bei 35 cm aukščio akmuo, kuriame

40 ir 35 cm nuo galų bei 12 cm ir 27 cm nuo kraštų yra beveik 19 cm skersmens bei 11,5 cm gylio dubuo. Šalia kelio čia buvusi sodyba nugriauta.

Senkapis

Kairiajame Palankos-Kiršino krante, aukšumos pakraštyje, nuolaidėjančiame į upelį, į pietvakarius nuo kaimo, buv. Kuncos lauke yra senkapis, vadinamas katmilžiais. Senkapis praėjusiais metais išlygintas buldozeriu kanalizavus upelį ir darant nuolaidesnį šlaitą. Čia dabar mėtosi žmonių kaulai, kai kur karstų lento, mėtosi XVII a. solidai.

Anksčiau ardamai rasdavę iečių, peilių, apyrankių ir kitų senienų.

Vaidulonys

Šeduvo ap., Radviliškio raj.

Vériškių taryb. ūkių Vaidulionių skyrius

Į pietus nuo Šeduvo tarp senojo Baisogalos vieškelio ir naujojo plento buvusiojoje senojoje kaimavietėje, kurioje faktiškai išlikusi tik viena stambi sodybą yra išlikusių pora dubenuotų akmenų.

a) vienas iš jų guli apie 50 m nuo dabar Bernoto gyvenamojo pastato į šiaurės vakarus. Tai ruavo granito akmuo išmigęs į žemę, matomas tik apie 80-90 cm skersmens gana lygus paviršius, kurio beveik centre yra 20 cm skersmens ir 16 cm gylio dubuo.

Akmuo iki pirmojo pasaulinio karo buvęs Laurynaitienės sodyboje.

b) Apie 80-90 m nuo jo į šiaurės vakarus ir apie 10 m nuo kaimo gatvės į šiaurę guli kitas beveik apskritas apie 1 m skersmens akmuo su 16-17 cm skersmens ir 18 cm gylio dubeniu. Jis anksčiau stovėjęs čia buvusioje Mančiansku - Bernotų sodyboje prie klėties durų iki ji sudegė 1946 m. Gaisro metu jis apdegė

ir rytinis akmens kraštas nuskilo.

Buvęs dar ir trečias (o gal ir ketvirtas) panašus akmuo toliau į šiaurės vakarus. Tačiau jų nepasisekė surasti.

Artimiausioje ateityje buvusi kaimavietė bus drenuojama ir paverčiama dirbamu laiku. Akmenims gręsia sunaikinimas.

Vaitiekūnai

Grinkiškio ap., Radviliškio raj., kol. "Spindulys"

a) Piliakalnis yra šiauriniame kaimo gale. Vaitiekūnų piliakalnis stovi dešiniajame Šušvės krante, santakoje Vingrio upeliukui, ir pastarojo dešiniajame krante. Jam įrengti panaudotas aukštumos smaigalys minėtų upių santakoje. Piliakalnių iš rytų saugo Šušvė, iš šiaurės - santaka, iš vakarų Vingrys ir jo slėnis, o pietiniame piliakalnio gale supiltas kūgio formos pylimas. Matyti, jo išorėje - pietinėje pusėje buvęs ir griovys, bet jis užartas, nes ariamas laukas siekia pašlaitę - iki pat pylimo. Buvęs griovys dabar išsiskiria jau tik vos žymiu iðybimù. Jis galėjo turėti apie 40 m ilgio.

Piliakalnio pylimas nuo lauko iškyla apie 7 m, o nuo aikštelės apie 4,5 m. Pylimas apardytas apkasų, jo viršūnėje iškastas stiebas vėliavai. Jo skersmės pagrinde - 25 m.

Aikštelė trikampės formos, šiaurės-pietų kryptimi turi 36 m ilgio, o prie pylimo pietiniame gale - 17 m pločio. Išlikusi tik dalis aikštelės. Jos pietinis kraštas paplautas Šušvės, išslinęs. Piliakalnio aikštelė yra 11 m aukščiau upės vandens lygio.

Dabar šlaitai apaugę krūmais. Jų yra ir aikštelėje. Aikštelėje pastebimas apie 40-60 cm storio maišytos žemės sluoksnis, madiniais neturtingas. Senosios gyvenvietės pėdsakai, atrodo, sunaikinti ariant lauką.

b) Senkapis

Vaitiekūnų senkapis bandytas kasinėti 1940 m. rudenį, kai šalia kelio iškasus 4 x 5 m dydžio perkasą rasti 2 geriau išlikę ir 4 suardyti IV-VI a. kapai. Radiniai atsidūrė Kauno istoriniame muziejuje.

Senkapis buvo beveik pačiame kaimo centre, apie 1 km į pietus nuo piliakalnio, dešiniame Šušvės krante santakoje su mažu šaltiniu-grioveliu. Čia buvusi kalvelė. Jos rytinė dalis - nedidelis upės supamas kyšulys buvo neužstatytas, o vakarinė - už kelio yra užstatyta sodybomis.

1957 m. ar 1958 m. kolūkio valdžia sugalvojo ant šios kalvelės statyti kultūros namus ar valdybą ir kalvelę nuvežė - ją sudarė apie 0,5 - 0,6 m storio žvyro sluoksnis, o giliau kiesta uoliena. Nuvežant žvyrą ir sunaikinta didelė dalis senkapio. Buvę randama daug žmonių kaulų, buvę griaučių, gulinčių ant šono. Rasta ir nemažai įvairių senienų, kurių dalis pateko į Šiaulių "Aušros" muziejų, o viena juostinė apyrankė ir antkaklė kūginiais galais pateko į LTSR Istorijos-etnografijos muziejų. Idomu, kad kasinėjant rasta daugiau IV-VI a. kapai, o iš sunaikintos kapinyno dalies į muziejus pateko daugiau III-IV a. kapams būdinčių papuošalai.

Ir taip žymi kapinyno dalis sunaikinta. Vakariniame jo pakraštyje - tarp sodybų dar gali būti išlikusių ir sveikesnių kapų.

Valatkony

Baisiogalo ap., Radviliškio raj.

Į vakarus - pietvakarius nuo kaimo esančio valstybinio miško pakraštyje, kvartale 56, į pietus nuo kvartalinės linijos guli "velnio akmuo". Tai apie 3 x 4 m dydžio ir 1,8 m aukščio akmuo apsamanojęs, išilgai skileš - tai vieta, kur velnias užnėrės

šniūrą vilko ...

Akmuo guli apie 2 km nuo Sidabravo - Baisiogalos kelio.
Arktimiausia sodyba Pociaus Jono.

Tuo tarpu apie 1,5 km nuo jo į šiaurę, irgi miške guli virš 2 m aukščio ir apie 4,8 m ilgio bei 2,5 m pločio kitas akmuo. Akmenys smaigalys muskeltas, plyšyje auga medis. Vadinamas jis "angelo akmeniu ..."

Abu akmenys guli lygioje, drėgnoje, neakmeningoje lygumoje ir atrodo gana išpūdingai. Tik gaila, kad jie abu tankumyne.

Velžis

Radviliškio raj.

Dešinėje plento Šeduva-Šiauliai yra vad. Arimaičių ežeras (jo šV krašte yra buvęs Arimaičių dvaras iš čia ežero vardas), kuris B. Buračo vadinamas Žirnių ež., o L. Krzywickis XX a. pradžioje ji vadina Cipokino ežeru.

Ežero pietiniame krašte buvusi aukštumėlė, tarsi sala, kurią iš šiaurės ir vakarų supo ežeras, o iš pietų ir rytų pelkės. Aukštumos vakariname gale esanti kalvelė panaudota piliakalniui, kurio šiaurinis ir vakarinis šlaitai leidžiasi į ežerą, o pietinis gretimas pelkes. Rytinis-žemutinis, remiasi į aukštumėlę, nuo kurio atskirtas buvo grioviu.

Aikšteliė neapaugusi, gana lygi, atrodo, turėjusi pylimą iš rytų, kuris nuartas. Ji dabar ovalo formos 36 m ilgio iš šiaurės pietus ir 32 m pločio. Šiaurinis šlaitas 8,8 m aukščio, deformuotas, velenos nebéra.

Rytinis šlaitas 4,5 m aukščio. Buvęs griovys dabar dar turi pie 1-1,5 m gylio ir 10 m pločio. Jame įrengta teniso ar badmintono aikšteliė, tvoros.

Už griovio esanti aukštumėlė yra apie 4-5 m aukščio nuo eže-

ro lygio, pailga rytų-vakarų kryptimi. Ji turi nelygią apie 30-35 m pločio ir 50 ilgio aikštę, kurios rytinis galas susiaurėja iki 15 m ir buvęs perkastas grioviu ir nedideliu pylimu.

Piliakalnis smarkiai apardytas. Jo šiaurinis šlaitas deformuotas, vasarotojams į pliažą nusileisti. Rytiniame šlaite įrengtas kelias į aikštę. Griovyje - įrengta sporto aikštę, aptverta, deformuota dalis šlaito. Iškastos rodyklės.

Priešpilio aikštéléje statomas dviejų korpusų pastatas - pensionatas ir restoranas "Žirnelis", stovi medinis paviljonas. Griovys ir pylimas rytiniame gale perkasti, užversti įvažiavimui.

Tuo tarpu per pelkę supiltas kelias į visą būsimąjį vasarvietės kompleksą ...

Vilaikiai

Sidabravo apyl., Radviliškio raj., "Vilniaus" kol.

P. Tarasenka mini "Lietuvos archeologijos medžiagoje" (p.261) akmenį su ženklais. Vietoje aiškėjo, kad toks akmuo buvęs aukštame dešiniajame Kiršino upelio krante ir ant jo buvęs rankos ženklas. Vietoje akmens niekur nerasta. Tik vėliau paaiškėjo, kad akmuo paimtas, yra Šeduvo muziejuje. Tai 70 cm aukščio ir iki 60 cm pločio bei 12-15 cm storio akmeninė plokštė, kiek primenantis schematišką - žmogaus biusto siluetą. Galva apie 20 cm aukščio, apvaliu viršumi, be kaklo, tiesiai jungiasi su pečiais, kurie 15-18 cm pločio. Veido vietoje iškaltas netaisyklingas 20 x 15 cm kryžius su skersininkais linijų galuose. Pečių srityje panašūs 11 x 11 cm ir 12 x 13 cm dydžio kryželiai, o krūtinės srityje - dešinės rankos delnas ir pirštai. Blogoji akmens pusė rupesnė, galvos vietoje irgi nežymus kryžius.

Ar nebuvo tai antkapis?

Bendrai, forma ir ženklaus jis skiriasi nuo visų žinomų akmenų su ženklaus.

Kaime surasti dar du dubenuoti akmenys:

a) Kaimo pietryčių gale - ties antrąja sodyba dešinėje kelio pusėje, važiuojant iš Krekenavos, ties Milaševičiaus Vitoldo langais griovyje guli apie 60 cm skersmens, 47 cm storio netaisyklingos formos akmuo, kuriame 35 cm, nuo vieno ir 15 cm nuo kito krašto yra 17 cm skersmens ir 7 cm gylio dubuo.

Akmuo aptiktas prieš keletą metų gilinant vieškelio griovi.

b) 100 m nuo pirmojo akmens į šiaurę vakarus, kitoje kelio pusėje, buvusios sodybos vietoje, x 6-7 m nuo kelio griovio antras dubenuotas akmuo. Jis buvęs klojimo pamatuose kampiniu akmeniu. Lygiu paviršiumi 60-65 cm skersmens netaisyklingos formos akmuo su 13 cm skersmens ir 6 cm gylio duobute. Ji ne centre, o 17-35 cm nuo kraštų.

Sodyba, priklausiusi Vladui Mundeikiui ir nugriauta dar buržuazijos valdymo metais.

ŠIAULIŲ RAJONO ARCHEOLOGINIAI

PAMINKLAI

Daugelaičiai

Šiaulių raj., Meškuičių ap.

I pietvakarius nuo Gibaičių yra Daugelaičių kaimo laukai. Čia ties Gibaičių, Meškuičių ir Domantų vieškelii kryžkele yra stambi kalva, kurioje dirba didelis karjeras, dabar į šiaurę ir vakarus nuo kryžkelės. Tuo tarpu anksčiau buvo kasamas į pietus nuo kelio. Ten buvę randama daug žmonių kaulų. Dabar šios iwyrdubės vieta išlyginta, čia pastatytos fermos, sandėlys.

Šis buvęs senkapis visai sunaikintas, ir kurio laikotarpio buvo kapai lieka neaišku.

Nuo tebeveikiančio karjero iš šiaurė-šiaurės vakarus yra senesnė žvyrduobė aukštumos vakariname krašte. Ji užaugusi nedideliais krūmais, buvusi naudojama dar hitlerinės okupacijos metais.

Šios senosios žvyrduobės vietoje 1935 m. ir kasinėjęs B.Tarvydas, kuris atkasė 26 kapus iš VIII-~~X~~^IX a. Anksčiau iš čia buvo patekę VII-XII a. dirbinių.

Gibaičiai

Šiaulių raj., Meškuičių ap., "Už taiką" kol.

Apie 3 km nuo Meškuičių į pietryčius yra Gibaičių kaimas. Kaimo rytiniame-pietrytiname pakraštyje tarp kaimo sodybų ir Kulpės upelio buvo žvyringa aukštuma, kurioje buvo III-X a. senkapis, kurį dar 1932 m. nedidele apimtimi kasinėjo B..Tarvydas, o dalis radinių į "Aušbos" muziejų pateko dar iki kasinėjimu.

Keletas metų iš kapinyno teritorijos vežamas visu intensyvumu žvyras. Žvyrduobės plotas dabar siekia virš 1 ha ploto. Jos pakraščiai kai kur dar mėtosi žmonių kaulai. Buvę randama ir senienų, tik jomis niekas nesidomėjo. Šis didžiulis senkapis su labai įdomia medžiaga yra jau, atrodo, visiškai sunaikintas.

Jurgaičiai-Domantai

Šiaulių raj., Meškuičių ap.

Piliakalnis. Jurgaičių piliakalnis žinomas kaip Kryžių kalnas. Tai balnakalnis. Kulpės upelio kairiajame krante, apie 1 km į rytus nuo plento Šiauliai-Ryga ir apie 100-150 m nuo senojo Šiaulių-Gibaičių vieškelio.

Tai pailga rytų-vakarų kryptimi kalva, kurios pietiniame šone teka Kulpė, o šiaurės vakarų gale nedidelis griovelis - jo

slėnis, kuris supa kitą šoną ir ties rytiniu galu suteka su Kulpe. Vakariniaame gale nedidelė aukštuma, nuo kurios atskirtas grioviu ir pylimu. Piliakalnio galai sustiprinti pylimais, kurių vakarinis aukštesnis, o rytinis žemesnis. Ant rytinio pylimo šiaurinio galo paguldytas akmuo su 1861-1864 m. datomis ir šalia jo suolas. Vidury aikštelės pasodintas klevas, o iš jų išilgai veda gyvatvorių aleja. Senieji kryžiai ir koplyčia pašalinta, o jų vietoje dygsta nauji...

Piliakalnio rytinis šlaitas status 8,5 m aukščio. Pylimas viršuje 13 m ilgio, ant jo padėtas paminklinis akmuo 1,6 x 1,9 m dydžio. Šis pylimas virš aikštelės iškyla 2,5 m. Žemėja pylimo galai juosia ir šonus aikštelės, kuri apie 25 m ilgio ir 20 m pločio.

Vakarinis pylimas yra apie 4 m aukščio virš aikštekės ir viršuje turi apie 17 m ilgio, o vakarinis šlaitas beveik 7 m aukščio. Pašlaitėje dar žymu 1,5-2 m gylio ir 12-15 m pločio griovys, už kurio kyla likusi aukštumos dalis, apardyta kasant žvyrą. Ji turėjo kultūrinį sluoksnį.

Minimi pilkapiai Gubernijos miške. Atrodo, duomenys supainioti. Miško ir pilkapių nėra. Yra kiti Jurgaičiai netoli Luponių. Gal ten?

Lupony

Šiaulių raj., Gruzdžių apyl., "Gegužės 9"

Perkūnkalniu x vadinamas piliakalnis stovi buvusio kaimo centre, pasižymi šlaitų statumu. Jo pietryčių galas remiasi į kaimo gatvę - dabar keliuką ir yra status 9,5 m aukščio. Aikštelės gale viršuje buvęs pylimas sunaikintas iškastomis duobėmis (apkasai?), Aikštelė 45 m ilgio ir 33 m pločio, beveik ovalo formos. Jos šiaurės vakaru gale buvęs aukštesnis pylimas smarkiai su-

naikintas, statant topografinių bokštą, kurį audra praėjusi rudenį nuvertė, be to, čia irgi kasti apkasai. Pylimas viršuje 22 m ilgio ir 2,5 - 3 m aukščio nuo aikštelės, nors seniau galėjo siekti apie 4 m aukščio. Išorinis šlaitas čia 8-8,5 m aukščio , status.

Piliakalnio gale likusi žemesnė kalvos dalis čia sudaro tarsi terasą apie 35 m ilgio ir 30 m pločio. Ji apie 3-4 m aukščiau gretimo lauko, iškasinėta apkasais.

I pietryčius nuo piliakalnio už kaimo gatvės likęs kalvos galas panaudotas nedidelėms kaimo kapinaitėms. Piliakalnio pietvakarių šlaitas deformuotas kelio į piliakalnio aikštę. Ji supa lygumos, per kurias už poros šimtų metrų iš pietvakarių tekėjęs upelis. I PR nuo piliakalnio ariamame lauke grublėta^u ir žiesta keramika.

I šiaurės vakarus prie Gruzdžių-Kučių kelio yra Verhūnų ir Radvilų kaimai.

Kaime minimas akmuo su velnio pėda buvęs stambus riedulys išiaurę nuo piliakalnio. Jis suskaldytas prieš antrąjį pasaulinių karą.

I šiaurės rytus nuo piliakalnio prie kryžkelės buvusi sodyba, kurioje būta akmens su dubeniu, bet ir jis jau neišlikęs.

Narušaičiai

Šiaulių raj., Kairių ap., "Komjaunuolis"

"Aušros" muziejuje yra iš šio kaimo keletas m.e. pirmojo tūkstantmečio antros pusės dirbinių.

Vietoje aiškėja, kad kaime senkapis yra tik kairiajame Kruojos krante, dešinėje kelio į Degučius. Tai kaimo kapeliai, buvusiai Urbonų lauke. Šiaurinėje jų dalyje stovi dar kryžius, o pietinė - pietvakarinė dalis buvusi ariama. Čia išvirsdavę žmonių kaulų. Gal iš čia ir muziejuje esą dirbiniai?

Noreikiai

Šiaulių raj., Meškuičių ap., "Už taiką"

Daugelaičių karjere pradėjo pasakoti, kad gretimame Noreikių kaime, kolūkiui kasant žvyrą, buvę rasta labai daug žmonių kaulų. Nuvykome į vietą apžiūrėti.

Noreikių kaimas yra apie 4 km nuo Meškuičių į pietvakarius. Čia apie 2 km nuo Šiaulių plento į vakarus, kaimo šiaurės vakarų pakraštyje, pamiškėje greta sodybėlės, tiesiog jos kaimė buvusios kapinaitės, stovėjė dar kryžiai. Sodybos savininkui išsikėlus, kažkam šovė mintis čia kasti žvyrą. Dalis kalvos nuvežta. Iš kapinaičių dalies virto žmonių kaulai, karstų dalys tiek, kad net ekskavatorininko nervai neatlaikė. Metė čia žvyrą kasęs ir išvažiavo. Žvyrduotės pakraščiai metosi žmonių kaulai, suskaldytos kaukolės.

Ratkūnai

Šiaulių raj., Gruzdžių apyl., "Tarybinė žemė"

Minimi 3 pilkapiai buv. S. Vitkausko sklype dešinėje kelio į Mykolaičius, ant jų stovėjusi koplytėlė.

Nuvykus į vietą ten rastos tik kaimo kapinaitės miško pakraštyje. Čia dar stovi 1914 m. statyti kryžiai. Bet jokių pilkapių žymiu nėra.

Kapinaitės yra vakariname kaimo pakraštyje šalia kanalizuoto upelio, apaugusio tankiomis eglaitėmis.

Šapnagiai

Šiaulių raj., Grinkūnų apyl.

Šiaulių "Aušros" muziejuje yra buržuazijos valdymo metais patekusių III-XII a. geležinių žalvarinių ir sidabriniai dirbinių iš senkapio.

Iš kurios vietas jie yra tikslesnių suomenų trūksta.

Nuvykus į kaimą, aiškėja, kad esama dviejų senkapių Švedės (ar švietės) upelio krante. Vienas iš jų esąs kaimo vakarinėje dalyje, o kitas pietinėje dalyje, dešinėje kelio į Ginkūnus, vadinas "Vainoskalneliu", apie 2 km į šiaurę nuo Ginkūnų. Pastatasis senkapis - kapinaitės aukštumoje šalia Stasio Vaitkeliūno sodybos. Jos apaugusios pušaitėmis, stovi pora kryžių.

Sodyboje gyveną žmonės pasakoja, kad šalia kapinaičių iš šiaurės pusės, ariant daržus, buvę kadaise rasta įvairių senienų. Tačiau smulkesnių duomenų apie jas ir jų likimą nepavyko sužinoti. Taigi, gal kartais ir iš šio senkapio yra "Aušros" muziejun patekė Šukionių kaimo radiniai.

Žadžiūnai (Žaidžiūnai?)

Šiaulių raj., Kairių apyl.

Kaimo balose minimas didelis akmuo Valvodėgis. (P.Tarasenka. Pėdos akmenyje, Nr. 187). Faktiškai Velniauodegio akmuo buvęs stambus apie poros metrų aukščio riedulys, gana įdomios formos, stovėjęs nedidelėje pelkėje, slėnyje, kuriame žmonės dažnai paklys davę. Prieš porą metų jis suskaldytas ir nuvežtas, nors gretimi laukai dar ir dabar pilni įvairaus dydžio akmenų, kurių niekas iki šiol neliečia.

Švedkapis - vadintas senkapis kairiajame Šaltenio krante. Jis nukastas ir nuvežtas pirmaisiais pokario metais. Būdavę randama daug žmonių kaulų ir ~~riedulių~~. Likusios žvyrduobės užaugusios krūmais.

Švedkalniai, Dešiniajame Šaltynupio krante yra aukštuma, kurios vakarinėje dalyje stovi Jono Daukšo sodyba. Ji atrodo pastatyta buvusių kaimo kapinaičių vietoje. Visoje sodyboje, kasant žemę, randami kaulai, o prie šulinio šalia grīaučių rastas tiesus geležinis kalavijas su skersiniu, bet neišlikęs...

I pietryčius nuo trobesių žemai slėnyje prie pelkių, ariant dirvoną, irgi randama žmonių kaulų.

Dar toliau i pietryčius, arčiau Kruojos yra pušynu apaugusi aukštuma prie ribos su Gudelninku ir Vantainiu kaimais. Kalvos pietryčių gale yra išskleistos pusrutulio formos pakilimas, tarsi apksritas pylimas, kurio pietryčių krašte yra lyg ir kelias i aikštę, esančią i vakarus nuo pylimo. Pylimas apie 2 m aukščio ir 15 m skersmens, o aikštélé taisyklinga keturkampė 30x 35 m dyžio, pakraščiais būta tarsi griovio, statesnis šlaitas siekia tik 1-1,5 m aukščio. Tai tarsi kapinaičių aikštë. Ji lygi, be jokių kapų ar kryžių žymiu.

1968 m. žvalgomosios archeologinės eksoedicijos metu
surinktos medžiagos sąrašas:

I. Iš Rūdiškių ariamo senkapio Joniškio raj.

1. Žalvarinės antkaklės apvaliai pastorintais užkeistais galais, pusė, gauta iš vienos kolūkio pirmininko, rasta 1968 m. pavasarį.
2. Žalvarinės antkaklės pastorintais tordiruotais galais fragmentas, gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
3. Žalvarinė apyrankė storėjančiai daugiakampiai galais, gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
4. Žalvarinė juostinė pusapvalio piūvio apyrankė, puošta skersinių rantelių grupėmis, gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
5. Žalvarinė apyrankė su iškila trikampe briauna, deformuota (suplota), gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
6. Žalvarinė apyrankė su iškila ~~ix~~ trikampe briauna (kuri viduje kiek įdubusi), platėjančiai galais. Gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
7. Žalvarinė masyvi apyrankė iškila trikampe briauna, ornamentuota įmuštų akučių grupėmis ir taškučiais, užpildytais trikampeliais. Gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
8. Žalvarinė pusapvalio piūvio, než. storėjančiai galais velyvojo geležies amžiaus apyrankė, gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
9. Tokia pat apyrankė, kiek deformuota, gerai išlikusi ornamen-tu. Gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos
10. Žalvarinio nuokamienio smeigtuko galvutė, gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.
11. Žalvarinė trikampio piūvio vielos įvija 5 apviju, gauta iš

aštuonmetės mokyklos.

12. Tokia pat keturių apviju ivija, gauta iš vienos aštuone metės mokyklos.

13. Tokias pat ~~keturki~~ ivijos fragmentas, gautas iš vienos aštuonmetės mokyklos.

14. Žalvarinė $5,3 \times 4,7$ cm dydžio 3,5 mm storio plokštélé su 3 išilginėmis skylutėmis, gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.

15. Žalvarinė $4,7 \times 3,4$ cm dydžio, 4,5 mm storio plokštélé su 3 išilginėmis skylutėmis, gauta iš vienos mokyklos.

16. Žalvarinės tokios pat 3 cm pločio plokštélės fragmentas, gautas iš vienos aštuonmetės mokyklos.

17. Žalvarinė ažūrinė segė, puošta raudona emale, gauta iš vienos aštuonmetės mokyklos.

18. Geležinis įmovinis masivus kirvis $15,7$ cm ilgio, 4,6 cm pločio ašmenimis, gautas iš vienos mokyklos.

19. Geležinis įmovinis kirvis nutrupėjusiais įmovos pakraščiais, 4,7 cm pločio ašmenimis, kirvio ilgis apie 18,5 cm, gautas iš vienos mokyklos.

20. Geležinis įmovinis kirvis siaurais, istryžais ašmenimis. Jo ilgis 21,8 m. Gautos iš vienos mokyklos.

21. Geležinis įmovinis kirvis 19,7 cm ilgio, ašmenys 5,7 m pločio. Gautos iš vienos mokyklos.

22. Geležinis įmovinis kirvis 22,2 cm ilgio, ašmenų plotis 6,2 cm. Gautos iš vienos mokyklos.

23. Geležinis piautuvas aukštyn užlenktu smaigaliu, geležė siaura, iškotė nulaužta. Gautos iš vienos mokyklos.

24. Geležinio piautuvė fragmentas, gautas iš vienos mokyklos.

25. Geležinis tiesus, siauras peiliukas, iškotės galas nu-

laužtas.. Peilis 15, 3 cm ilgio, gautas iš vienos mokyklos.

26. Geležinis įmovinis ietigalis 15 cm ilgio, jo plunksna yra 8 cm ilgio ir 3 cm pločio. Gautos iš vienos mokyklos.

27. Geležinis įmovinis ietigalis aptrupėjusių įmovos galu ir plunksnos smaigaliu. Jo ilgis apie 20 cm.. Gautos iš vienos mokyklos.

28. Geležinis įmovinis ietigalis 25 cm ilgio, masvija 10 cm ilgio įmova, aptrupėjusia įmova. Gautos iš vienos mokyklos.

29. Akmeninis kirvis su skyde kotui, gautas iš Rūdiškių aštuonmetės mokyklos.

II. Gobulu kaime, Panevėžio raj. prie Glebauskų sodybos esančioje Truskalnio kalvoje, imant žvyrą surastos senienos, gautos iš Ramygalos vidurinės mokyklos mokytojos pensininkės ^{Maiotėnės} ~~Kūlaikės~~

1. Šaukštinių antkaklė, žalvarinė, masvė, vienas žiedelis neišlikęs. Skersmuo 17,7-20,7 cm.

2. Šaukštinių antkaklė, žalvarinė, plonas vielos, dailiai apvyniotais galais. Skersmuo 14,5 cm.

3. Antkaklės viela apvyniotais galais fragmentas, žalvarinis.

4. Antkaklės masvės pergniaužtiniai galais fragmentas.

5. Juostinė apyrankė siaurėjančiai , skers. ranteliai papuoštais galais.

6. Juostinės trikampio skersinio piūvio apyrankės fragmentas.

7. Žalvarinė lankinė lenkta kojele segė 5,4 cm ilgio .

8. Žalvarinė lankinė segė lenkta kojele su buožele virš įvijo:

9. Žalvarinės trikampės vielos įvijos fragmentas
10. Žalvarinės vaikiškos įvijės apyrankėlės fragmentas?
- III. Ančiškio senkapyje, Kėdainių raj. rastas žalvarinis žiedinis smeigtukas su kilpele - asele virš žiedelio i ją ikabintomis grandinėlėmis, kurių dvi užbaigtos braukteliais su kvadratinėmis žalvarinėmis plokšteliėmis.

Smeigtukas gautas iš Ramygalos við. m-los mokytojos-pensininkės *Naujnos Kiliaitės*.

- IV. Geležinis lenktas peilis, nulaužta viršūne, subastas prie mirusiojo šlaunikaulio žvycė karjere krašte i rytus nuo Karpiškių-aimučių kaimo kapeliu.

- ap.
V. Dovainiškio, Stačiūnų Pakruojo r., ariamo senkapio paviršiuje surasti dirbiniai:

- Žalvarinė 5,6 x 3,9 cm dydžio plokštėlė su 3 išilginėmis skylutėmis.

- Žalvarinės lankinės segės įvijos lankelis iš kampuotos, ornamen-tuotos vielos.

- I. Luponių piliakalnio, Šaulių raj., pašlaitėje rastos šukelės: viena grublėtu paviršiumi, viena žiesta, banguotu ornamentu ~~u~~uoštai, ir trečioji - žiesto puodo angos kraštas.

- II. Raginėnų piliakalnio, Radviliškio raj., pašlaitėje ^{yavatos} smulkios ipdytos ir žiestos keramikos šukės bei šlako gabaliukas.

- III. Iš antrosios Joniškio vidurinės mokyklos gautas sidabrinių altų spiralinių lydinių lobis, susidedas iš 3 įvijinių lydinių, vienos tokio ištiesto ir vieno ištiesiant sulažyto lydinio. Pastarais lydinus puoštas geometriniu ornamentu. Lydinių svoris: 107, 4 kg, 101,79 kg, 112, 66 g, 102,32 g ir 101, 94 g.

Lobio tikslėsnės radimo vietos nepavyko išaiškinti, greičiausiai ~~jauniausiai~~ ^{yavatos} jis rastas prie 10 metų Joniškio apylinkėje, greičiausiai i Skaistgirio pusę.